

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Доголич І.В.

студентка,

Науковий керівник: Гураленко Н.А.

доктор юридичних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

СУДДІВСЬКА ЕТИКА ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

У наш час, у зв'язку зі становленням та розвитком України як правової, незалежної та демократичної держави, суддівська етика в контексті вимог, які регламентують функціонування судової системи, набуває високого рівня актуальності та суспільної важливості.

Передусім, варто визначити дефініцію «суддівської етики». Суддівська етика є різновидом професійної етики, однієї із галузей етичної науки, науки про мораль. Етичні норми являють собою систему ідей і уявлень про правильну і неправильну поведінку, які вимагають виконання одних дій і забороняють інші. Етичні вимоги до поведінки судді закріплені саме в Кодексі професійної етики судді і являють собою сукупність моральних правил поведінки судді, за допомогою яких можна оцінити його дії з погляду таких цінностей, як справедливість, сумлінність, гідність, людяність тощо [1].

В українському законодавстві поняття суддівської етики вперше згадується у в положеннях Закону України «Про судоустрій і статус суддів». В п. 2 ч. 7 ст. 76 встановлюється обов'язок судді дотримуватися правил суддівської етики, в тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки в будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та невідкупності суддів [2].

Питання етики суддів визначаються Кодексом суддівської етики, що затверджується з'їздом суддів України за пропозицією Ради суддів

України. Чинний кодекс суддівської етики був затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року та містить у собі значну частину етичних норм, які описуються у Бангалорських принципах поведінки суддів, що свідчить про формальну узгодженість суддівської етики в Україні зі світовими стандартами.

Аналізуючи зміст Кодексу суддівської етики, нам стає очевидним, що утверджуються два аспекти етики – особиста етика (духовний аспект) та процесуальна етика (практичний аспект). Поведінка судді повинна бути етичною не тільки в залі судових засідань під час здійснення правосуддя, а й в особистих, прямо непов'язаних з роботою, сферах.

Етика, як основа діяльності судді обумовлена низкою особливостей, які визначають діяльність судді та судовий процес по суті.

По-перше, судовий процес є формою реалізації правосуддя і його кінцевою метою є захист прав, свобод та інтересів людини. Заради цього кожному забезпечується право на справедливий суд. Аристотель розглядав справедливість як етичну чесноту, найбільшою з чеснот. Він стверджував, що оскільки справедливість закладена в сутності людини, то, рухома нею, вона дотримуватиметься тільки справедливого закону, а несправедливий – ігноруватиме [3]. Таким чином, справедливий суд нерозривно пов'язаний з особистістю самого судді, його моральними якостями та власними суб'єктивними установками.

По-друге, незалежність судді виступає обов'язковим атрибутом судової діяльності. Незалежність є багатоаспектним явищем. Вона може виражатися внутрішньо – як спосіб мислення судді, особисте переконання, що у власній діяльності він може користуватися виключно власним розумінням права та закону, а також зовнішньо – як незалежність судової гілки влади від інших інститутів, а також заборона втручання та тиску на суди та їх представників.

По-третє, професійна солідарність установлює корпоративні цінності всередині судової системи. Кожен суддя повинен усвідомлювати свою соціальну роль, свою приналежність до суддівського корпусу, який репрезентує судову владу серед громадськості. Солідарність суддів вимагає взаємоповаги суддів, не

допускає зневажливого ставлення, публічної оцінки рішень колег, а також відкритих конфліктів чи суперечок.

Підсумовуючи вищесказане, можна дійти висновку, що дотримання норм суддівської етики є важливою складовою здійснення правосуддя. Значення професійної етики полягає в тому, що суддя виступає еталоном правосуддя, а отже повинен бути кваліфікованим, неупередженим та справедливим, викликати суспільну довіру та повагу. Саме дотримання норм суддівської етики та наявність високих моральних якостей утверджують авторитет судді та судової системи в очах громадськості.

Список використаних джерел:

1. Коментар до Кодексу суддівської етики: затверджено рішенням Ради суддів України від 4 лютого 2016 року № 1. Київ, 2016. 113 с.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Дзьобань О.П., Мануйлов Є.М. Справедливість як правова цінність: концептуалізація феномену. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. 2015. № 1. С. 102–113.